

**СПРЯМОВАНІСТЬ І ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ
АНИМАТОРІВ У ТУРИСТСЬКО-
РЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСАХ**

Борис Пангелов, Степан Пангелов

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

Аннотация

В статье освещаются организационно-методические основы туристического досуга. В частности, раскрываются принципы досугового обслуживания в туристических комплексах, его социальная сущность и пути эффективной реализации. Рассматриваются также характерные черты профессиональной деятельности специалистов анимационной службы.

Ключевые слова: туристический досуг, анимационная служба, программы досуга.

Annotation

The article deals with organization-methodical basis of touristic leisure. The principle of leisure service in touristic complexes, its social role and ways of its effective realization were outlined in the article. Also peculiar features of professional activity of specialists in animation service were highlighted in the paper.

Key words: touristic leisure, animation service, programmes of leisure.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій. На розвиток туризму істотно впливає організація дозвілля, що становить вагомий складову найперспективнішої галузі світової економіки-індустрії дозвілля. Індустрія дозвілля створює умови для розгортання дозвіллевої діяльності. Туризм сприяє задоволенню оздоровчих, просвітніх, професійних, рекреаційних потреб людини, економічному, політичному, соціальному, культурному розвитку суспільства.

Вивчення закономірностей становлення та розвитку індустрії дозвілля й рекреації неможливе без глибокого аналізу світового досвіду.

Особливу увагу привертають праці зарубіжних і вітчизняних вчених – Буллара Дж. (1986), Гоббса Д. (2000), Дюмазедье Ж. (1989), Едінгтона К. (1993), Петрової І.В. (2005) та ін., в яких розкриваються сутність та природа рекреації й дозвілля, взаємозв'язки комерційних і некомерційних дозвіллевих послуг, що надаються населенню. Зокрема, вчені зазначають, що головною метою туристичного дозвілля є: удосконалення обслуговування людини у вільний час; залучення її до різноманітних дозвіллевих заходів, що здійснюються туристичними комплексами (готелями, санаторіями, пансіонатами, туристичними базами і таборами, туристичними клубами); орга-

нізація ефективного відпочинку людини; формування оптимістичного настрою, відновлення її духовних і фізичних сил [1].

Організація туристичного дозвілля здійснюється соціальними службами в туристичних комплексах, які мають назву „анімаційної”, „рекреаційної” або „дозвіллевої”. Саме наявність такої служби, її матеріально-технічне оснащення, кадрове забезпечення обумовлюють статус та роль туристичного комплексу на ринку, дозвіллево-туристичних послуг, його комерційний успіх та перспективи розвитку. Однак, проблемам розвитку анімаційної служби у структурі дозвілля населення присвячені лише епізодичні дослідження [2].

Мета – розкриття специфіки туристичного дозвілля та організаційно-методичних засад анімаційної служби в рекреаційних комплексах.

Виклад основного матеріалу. Соціальна сутність туристичного дозвілля полягає у формуванні і забезпеченні особистісних і суспільних потреб людини, поглибленні знань, розвитку культури дозвілля. Сучасний ринок туристичних послуг неможливий без цілеспрямованої дозвіллевої діяльності, від якої часто залежить імідж та популярність готелю, його прибуток, психологічний клімат, перспективи й темпи розвитку. Тобто, збільшити кількість клієнтів у конкретному тури-

стичному центрі можна не тільки шляхом збільшення готельних номерів, чіткої роботи авіаліній, усунення комунальних проблем, а й шляхом створення умов для комфортного, різноманітного, цікавого відпочинку, забезпечення високоякісного дозвіллевого обслуговування. З цією метою розробляються програми проведення міжнародних акцій, наукових конференцій, симпозіумів, пропонуються спортивні види відпочинку (кінні прогулянки, вітрильний спорт, гірський туризм, екскурсії), відвідування історичних пам'яток.

Однак, дозвіллева програма повинна відповідати загальній стратегії розвитку рекреаційного комплексу. Створена при туристичному комплексі анімаційна служба функціонує відповідно до стратегії розвитку усєї організації і тісно співпрацює з іншими підрозділами: фінансовим, юридичним, кадровим, службою безпеки. Тому працівники анімаційної служби не лише розробляють програму дозвіллевої діяльності з клієнтами, а й беруть участь у формуванні цінової політики закладу, у вирішенні кадрових питань, експлуатаційних, транспортних туристсько-екскурсійних та інших проблем згідно з тими завданнями, що стоять перед анімаційною службою. У дозвіллевих закладах враховуються соціально-демографічні особливості туристів – їх національність, вік, чисельність групи і тривалість перебування, культурні особливості, етнічна приналежність, релігійні погляди, дотримання певних традицій та звичок та ін.

Ефективність дозвіллевої діяльності неможлива без кваліфікованих аніматорів, здатних реалізувати певну дозвіллеву програму. Тому „класичної” освіти для спеціалістів туристичної та дозвіллевої індустрії сьогодні недостатньо. Неабияку роль відіграють такі особистісні риси аніматора, як тактовність і де-

лікатність, комунікабельність і доброзичливість, вміння „чути” клієнта та оперативно реагувати на його проблеми, витривалість і міцне здоров'я. Недаремно у провідних туристичних центрах світу пропагується як основний принцип анімаційної служби індивідуальний підхід у роботі з клієнтом. Йдеться про відзначення днів народження туристів, їх професійних свят, сімейних ювілеїв, особистісно значимих подій, про гнучкі пільгові системи.

Як правило, анімаційну службу туристичного комплексу очолює менеджер-аніматор, у підпорядкуванні якого знаходяться методисти-аніматори та аніматори-виконавці. Зміст і рівень діяльності анімаційної служби, робота її різноманітних відділів залежить від завдань та можливостей туристичного комплексу.

Доцільним є створення [1, 3, 5]:

- спортивного відділу для організації рекреаційних, фізкультурно-оздоровчих заходів, дозвілля на пляжах, спортивних майданчиках, басейнах;
 - міні-клубу для організації дитячого дозвілля;
 - шоу-відділу для проведення розважальних та видовищних заходів;
 - культурно-мистецького відділу для організації творчих акцій, гуртків декоративно-прикладного мистецтва, художніх проєктів;
 - туристично-екскурсійного відділу для організації екскурсій, поїздок до історичних пам'яток.
- Менеджер-аніматор несе відповідальність за:
- систематичне та своєчасне вивчення соціально-культурних запитів різних груп клієнтів;
 - розробку та реалізацію соціально-орієнтованих дозвіллевих програм і проєктів;
 - вивчення інноваційних дозвіллевих технологій та їх використання у роботі з клієнтом;
 - прогнозування подальшого використання дозвіллевого потенціалу в туристичній галузі;

- ефективне управління анімаційною службою закладу;

- впровадження педагогічних методик для забезпечення культурної, естетичної творчості людини, розкриття її рекреаційного потенціалу;

- ініціативність і творчість анімаційної команди;

- реалізацію стратегії розвитку туристичного комплексу, а не лише дозвіллевої служби організації.

Головним завданням методиста-аніматора є методичне забезпечення дозвіллевих заходів, акцій та програм, а також – підготовка та розробка сценаріїв, їх якісна реалізація. Допомогає методисту-аніматору організатор-аніматор, який забезпечує організацію процесу дозвіллевої діяльності готелю.

Успішність діяльності аніматора багато у чому залежить від його компетенції, знання особливостей туристичних груп, члени яких відрізняються за віком, освітою, соціальним становищем, релігійними поглядами, професією.

Класифікація відвідувачів туристичного комплексу здійснюється за різними ознаками: за віком (діти, підлітки, молодь, дорослі, люди похилого віку), за статтю (чоловіки та жінки), за релігійними поглядами (невіруючі, православні, католики, мусульмани, іудеї), за військовою приналежністю та ін. Загальноприйнятою вважається класифікація туристів за віком, хоча слід враховувати й інші ознаки (національні особливості, інтелектуальний потенціал, матеріальне забезпечення, термін відпочинку).

Особливої уваги вимагає сімейне дозвілля у період відпусток та під час дитячих канікул. Головним завданням туристичних комплексів є організація дитячого дозвілля. Для цього при туристичних комплексах і рекреаційних центрах створюються дитячі клуби (міні-клуби, юніор-клуби), які працюють з дітьми протягом дня.

Їх метою є організація дозвілля дітей окремо від батьків. Зазвичай, дитячий клуб розташовується у приміщенні, обладнаному дитячими тренажерами, гральними пристроями, іншими технічними засобами. Для батьків найважливішими у роботі з дітьми є гарантія безпеки життя і здоров'ю дитини, сприятлива психологічна атмосфера. Тому працівники дитячих клубів повинні мати педагогічну освіту та досвід роботи з дітьми, вміння надати необхідну допомогу, бути комунікабельними, уважними, чуйними.

Для відповідної підготовки з працівниками дитячих центрів, що діють у туристичних комплексах, проводяться практичні курси з режисури, розробки ігрових програм, організації дитячого дозвілля, написання сценаріїв, техніки безпеки. Організуючи дозвіллеві заходи, необхідно зважати на рідну мову дитини, її вікові особливості, кліматичну адаптацію, інші фізіологічні та психологічні ознаки. Популярними в дитячих клубах є тематичні дні: День Нептуна, День імені, Сонячний день, День маленького мандрівника та ін.

Серед туристів досить багато студентів. Туристичне дозвілля студента сприяє відродженню культурних традицій, розкриттю творчого потенціалу молоді, задоволенню культурних, пізнавальних, рекреаційних потреб молоді. Аніматори повинні враховувати, що молодь є найактивнішою та найдинамічнішою соціально-демографічною групою населення.

Дозвіллеві програми в туристичних центрах можна умовно класифікувати за такими ознаками [3]:

- місцем проведення – паркові, клубні, готельні;
- віком учасників – дитячі, юнацькі, молодіжні, для дорослих, пенсіонерів;
- радіусом дії – районні, місцеві, муніципальні, міжнародні.

Загальновизнаною вважається класифікація дозвіллевих програм за напрямками діяльності:

- рекреаційно-оздоровчі (дискотеки, танцювальні вечори, розважальні програми та вечірні шоу, карнавали, рибальство, ігрові конкурси);

- спортивні (мандрівки, змагання, велопогулянки, плавання, екскурсії, подорожі);

- культурно-мистецькі (спектаклі, виставки, концерти, вернісажі, фольклорні акції, художні програми, відвідування музеїв, виставок, галерей);

- просвітні (лекції, заняття за інтересами, зустрічі з вченими, літераторами та ін., вікторини, фестивалі).

Дозвіллева програма має складатися із різноманітних за своєю формою та змістом заходів, викликати у відвідувачів зацікавленість та залучати якомога більше учасників. Розробка та підготовка програми дозвілля вимагає від організаторів дотримання та виконання кількох етапів: формування задуму, планування програми, реалізації та завершення.

Висновки

Отже, досвід розвитку індустрії дозвілля в зарубіжних країнах дозволяє зрозуміти специфіку використання дозвілля у туристичній сфері. Можна стверджувати, що в сучасному туризмі розвиваються два напрями: кількісний – будівництво нових туристичних центрів, реконструкція старих будівель та якісний – організація дозвіллевого обслуговування високого рівня.

Якщо раніше для успіху туристичного закладу вирішальне значення мало його вдале географічне розташування, якість харчування, то сьогодні потреби людини у відпочинку, рекреації, розвагах, позитивних емоціях вимагають якісно іншої філософії дозвіллевої діяльності у туристичних комплексах. Туристичне до-

звілля визначається як дозвіллева діяльність у туристичних центрах для організації комфортного відпочинку туристів, відновлення їх фізичних та духовних сил. Дозвіллеві служби відіграють суттєву роль у функціонуванні туркомплексу на сучасному ринку індустрії дозвілля.

Серед основних принципів дозвіллевого обслуговування у туристичних комплексах можна назвати такі: індивідуальний підхід, комплексність в організації дозвіллевих заходів, систематичність проведення дозвіллевих заходів та їх цілеспрямованість, свобода вибору та добровільність участі, театралізація, синтез усіх видів мистецтв.

Література:

1. Дюмазедьє Ж. Культурная революция в организации досуга / Ж.Дюмазедьє // Культурно-просветительная работа. Любительская деятельность в сфере досуга. – М., 1989. – Вып. 12. – С.27-38.
2. Залевська Л. Роль аніматора туристичних послуг в активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності / Л.Залевська, І.Залевський, М.Кржемінський // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: мат. IV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. участю. – Львів: ЛДУФК, 2008. – С.278-285.
3. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах: [підручник] / І.В.Петрова. – К.: Кондор, 2005. – 408 с.
4. Bullaro J. Commercial leisure services managing for profit, service and personal satisfaction / J.Bullaro, R.Christofer, C.R.Edjinton. – New York: Macmillan Publishing Company. – 1986. – 379 p.
5. Hobbs D. Receiving shadows: Governanse and liminality in the night-time economy / D.Hobbs, S.Lister // Brit. S. of sociology. – L., 2000. – vol. 51-№4.

